

Erwten en peulen

Doperwten, capucijners en peultjes zijn allemaal variëteiten van een soort: *Pisum sativum*. De wilde voorouder komt voor in het oostelijke Middellandse Zeegebied, Iran en Afghanistan. Erwten staan bekend als een zeer oud cultuurgewas. In Europa is de teelt van erwten al zo'n 4 à 5000 jaar oud. De rijpe, droge erwten waren lang houdbaar. Pas aan het einde van de zestiende eeuw ontdekte men dat de erwten ook in onrijpe toestand, dus als doperwten geschikt waren voor consumptie. Peultjes zijn pas vanaf de zestiende eeuw in cultuur.

Na opkomst van de conservenindustrie heeft de teelt en consumptie van doperwten een grote vlucht genomen. Er worden veel meer doperwten voor de industrie gekweekt dan als verse groente. Mede door de hoge prijs in de winkel en door de betrekkelijk probleemloze teelt zijn het alledrie zeer geschikte en veel geteelde moestuingewassen. Doperwten, capucijners en peultjes zijn nauw verwant, de teelt verschilt onderling dan ook niet veel. De verschillen zitten vooral het moment van oogsten.

Vlinderbloemigen

Erwten en peulen horen bij de familie van de vlinderbloemigen (Fabaceae). Ook de verschillende soorten bonen, groenbemesters zoals luzerne en siergewassen als brem en gouden regen horen hierbij. Vlinderbloemigen hebben de bijzondere eigenschap dat op de wortels bacteriën leven die stikstof in de grond vast kunnen leggen, dat doen zij door middel van stikstofknolletjes die zich op de wortels vormen.

Grond

Erwten en peulen groeien bij voorkeur in lichte grond, waarvan de structuur goed is. Erwten hebben zowel aan droge als aan natte omstandigheden een hekel. Er mogen dan ook geen storende lagen in de bodem voorkomen die de afwatering en de vochtvoorziening belemmeren. Op droogtegevoelige gronden kan de bodem om uitdroging te voorkomen bedekt worden met een mulchlaag.

Teeltwisseling

Ter voorkoming van ziekten en plagen is een ruime teeltwisseling van belang. Dat houdt in dat tenminste 6 jaar geen peulvruchten op het zelfde stuk grond geteeld worden. Als een gewas te lang op hetzelfde stuk grond gekweekt wordt zijn het vooral aaltjes en andere ziekteverwekkende bodemorganismen die sterk toenemen en voor problemen tijdens de teelt zorgen.

Door de eigenschap dat ze stikstof in de grond brengen is het heel goed om na de teelt van peulvruchten op hetzelfde stuk grond een gewas te planten wat veel behoefte aan stikstof heeft. Door de vroege teelt kunnen er nog een groot aantal late teelten van andere gewassen bijvoorbeeld boeren- en spruitkool, winterprei op hetzelfde stuk grond plaatsvinden.

Bemesting

Op zandgrond is bemesting met rijpe compost voldoende. Op zwaardere gronden kan ook een kalibemesting nodig zijn. Een grondonderzoek kan uitsluitsel geven.

Rassen

Doorgroeipeulen zijn een kruising tussen erwten en peulen. Ze smaken zoeter dan gewone peultjes. Ook als de vrucht al wat dikker wordt blijft de peul goed eetbaar. Hierdoor is de oogsttijd beter te spreiden. Rassen zijn Suger snap en Sugar bon.

Rijspeulen: Vroege Hendriks, Grijsje roodbloeiende.

Stampeulen: De Grace.

Rijscapucijners: Blauwschokker

Rijsdoperwt: Marktveroveraar of Mechels krombek, Express, Meikoningin

Stamdoperwt: Kelvedon wonder, Eminent.

Overigens verdient het aanbeveling om ook de lage rassen steun in de vorm van gaas of rijshout te geven.

Zaaien

Terwijl bonen echte koukleumen zijn en pas laat in het voorjaar gezaaid kunnen worden (uitgezonderd de tuinboon) kunnen erwten en peulen al vroeg gezaaid worden. Ze groeien het beste in de periode dat de dagen lengen. □s Zomers als het te warm wordt neemt de vitaliteit sterk af en worden ze veel vatbaarder voor ziekten. Al in januari kan met zaaien begonnen worden. Daarvoor kan in de koude bak het zaaibed al in december klaargemaakt worden. Als ook het glas al op de bak ligt kan de grond wat drogen en opwarmen. Als het zaaibed klaarligt kan op ieder gewenst moment gezaaid worden.

In plaats van een zaaibed kan ook in kistjes, gevuld met een laagje van 15 cm grond gezaaid worden. De zaden kunnen in een geultje van 3 à 4 cm geduwd worden waarna het geultje dichtgemaakt en losjes aangedrukt wordt. Ook kan het zaad gedurende 24 uur voorgeweekt worden in water op kamertemperatuur, eventueel halverwege het water een keer verversen. Daarna kan er gewoon gezaaid worden.

Is er binnen voorgezaaid dan de planten zo snel mogelijk afharden door ze eerst overdag buiten te zetten en later ook □s nachts. Zodra de planten ongeveer 3 cm groot zijn, en er geen vorst meer verwacht wordt, kan het glas eraf. In de bak ook vooral goed luchten en voor voldoende licht zorgen. Dit is van groot belang om stevige planten te krijgen. Slappe, uit hun krachten gegroeide planten zijn ongeschikt om buiten te planten.

Uitplanten

Ongeveer in de eerste helft van maart kunnen de opgekweekte planten naar buiten. Door bij het planten de wortel iets in te korten zullen ze de planten eerder bloeien. Hoe eerder ze bloeien he minder de kans op aantasting door zwarte bonenluis.

Ter plekke zaaien

Er kan ook direct ter plaatse gezaaid worden, zo vroeg als het weer en de grond het toelaten. Soms kan dat al in februari maar meestal in maart.

Plantafstand

Rijservten: 140-150 cm rijenafstand

8-10 cm in de rij

Stamerwten 40-60 cm rijenafstand

12,5 cm in de rij

Rijspeulen 125 x 10 cm (3 planten per paal)

Stampeulen 50 x 4 cm (1 plant)

Steun

Zoals de naam al zegt hebben rijspeulen en -ervten steun nodig. Dat kan door rijshout, allerlei snoeihout is hier geschikt voor, of gaas. Haal van het snoeihout eerst wat takken af zodat in twee richtingen takken overblijven. Zet ze vervolgens in twee rijen tegenover elkaar schuin neer, zodat ze een omgekeerde V vormen en elkaar raken. Het rijshout kan naast de al ontkiemde jonge plantengezet worden. Als ze verder groeien zullen ze zelf de steun vinden. Ook kan het steunmateriaal eerst gezet worden waarna gezaaid of geplant wordt. Zorg ervoor dat bij het plaatsen van gaas of rijshout de grond goed onkruidvrij is. Later is hier lastig bij te komen. Als de planten niet stevig staan, wat vooral bij strorijke rassen gebeurt kunnen de planten aangeaard worden.

Oogst

Afhankelijk van het moment van zaaien kan er meestal vanaf begin juni geoogst worden.

Peulen worden geoogst als de peul wel voldoende groot maar nog wel plat is.

Doperwten worden geplukt op het moment dat de erwt zich gevormd heeft maar de peul nog groen is. Te laat geplukt erwten smaken melig. Over het algemeen geldt: hoe jonger hoe lekkerder.

Capucijners kunnen geplukt worden zodra de paarse peulen voldoende dik zijn. De peulen kunnen ook blijven hangen tot ze geel en droog zijn geworden. Ze kunnen dan droog als wintervoorraad bewaard worden. Eventuele insectenlarven kunnen onschadelijk gemaakt worden door de gedroogde capucijners voor het verdere bewaren 48 uur in de diepvries te leggen.

Als de oogst eenmaal goed op gang is gekomen met er twee keer per week geplukt worden. Om te voorkomen dat de planten beschadigd raken met twee handen werken, met een hand plukken, met de andere de plant tegenhouden.

Ziekten en plagen

Zwarte bonenluis

Net als bij tuinbonen treedt aantasting vooral later in het voorjaar op. Voorkomen kan het beste door voor een vroege teelt te zorgen. Vroeg planten en weinig stagnatie in de groei zorgt ervoor dat de planten de kwetsbare leeftijd al voor bij zijn als de luizen zich gaan roeren.

Vogelvraat

Vogels zijn dol op erwten en peulen. Zaden en kiemplanten worden dan vaak regelmatig gegeten. Ook de vrijwel oogstbare peulen worden nogal eens aangepikt. Bescherm bijtijds door een vogelverschrikker, stroken aluminiumfolie of door netten. Deze laatste vormen echter een groot risico voor vogels doordat ze erin verstrikt raken. Beter is het om insectengaas te gebruiken. De mazen hiervan zijn zo klein dat vogels geen gevaar lopen. Ook de kiemplanten kunnen hiermee beschermd worden. Voorzaaien en later uitplanten helpt ook om schade tegen te gaan.

Meeldauw

Meeldauw kan bij een nat voorjaar soms problemen geven, maar meestal treedt meeldauw later in de zomer op, als de planten veel vitaliteit verloren hebben. Voorkomen kan door ervoor te zorgen dat de planten goed kunnen drogen en door een vroege teelt. In praktijk is het gewas tegen de tijd dat meeldauw de kop opsteekt al geoogst en kan het opgeruimd worden.

Bladrandkever

Het 4 tot 5 mm grote kevertje eet gaatjes uit het blad. Ondanks de vraat is de volwassen kever tamelijk onschuldig, maar de larven eten van de wortels. Hierdoor neemt de groei van de plant sterk af. Om aantasting te beperken is een goede ononderbroken groei van de planten en een ruime vruchtwisseling van belang. Vooral in warme zomers treedt de bladrandkever op.

Tekst: AVVN